

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүделениң органы

МУРНУВУСТА УЛУГ АЖЫЛ-ХЕРЕКТЕР

Эрткен неделяда республиканың нымды районнарына СЭКП райкомнарының пленумнары болгаш партия активиниң хуралдары болуп, оларга чыа беш чыл планының талазы-биле СЭКП-ниң XXIV съездинин Директиваларының төлөвилелин база партияның XIV област конференциясының түнелдеринин бурайын чугаалашкын өрткелден дээр-ин дыңнаткан болган.

СЭКП-ниң Танды райкомунуң пленумунга бо айттырганын талазы-биле партия Тыва обкомунуң ийги секретары аш В. Н. Филиппов илеткен кылган. Анаа огурушкан калбак партияны актив болгаш бүдүрүлгелерин мурнакчылар чыа беш чыл планының Директиваларының төлөвилелин бүтү талазы чугаалашкышаан, районнуң кедэ ажал-агыл болгаш үлөтүр бүдүрүлгелерин хөгжүдүргө чедипкилерин шүгүмчүлөкчү баш-биле анализдеп көргөн.

Пленум уруг кичээсинин партияның XXIV съездининче улаштырыпшаан, районда чорудуп турар ажалдарга доктааган. Тандының ажалдык көчмөчүлүгүне эрт садарының иквартал планын хуусаа белинде күсеткен, сүтүтүн — маргын ортаа үсөндө күсөдүр. Тарадылар чакса күжүлүшкүчүлүк белектерин, техника септелгенин болгаш үсөндө септелгенин ажалдыктар хуңуңа белектер дооарын шийиткелээ. Хову бригадаларын механизатор кадрлар-биле четкелээр талазы-биле хемчегерлерин аш турар.

Партияның Танды райкомунуң пленуму тоску беш чыл планының талазы-биле СЭКП-ниң XXIV съездинин Директиваларының төлөвилелин база партияның област конференциясының шийитирин бир үн-биле чүдүдүргөнү көргөн болган ол документаларын практиктиң ажал-херекке хажык чокка-удуртулга болдурун шийиткелээ.

Партияның Барым-Хемчик райкомунуң пленумунга ол айттырганын талазы-биле райкомунуң бирги секретары аш В. М. Чернов илеткен кылган. Илеткени болгаш сагал берген элтер партияның съездининче укуптур районнуң ажалдык ишчилеринин күш-ажылы болгаш политикага уруг нөдүр-лүгүшкүчү демделгелээ. Эрткен чылдын бо үсөндө деңгээлде районда сүт савдазы болгаш икектиң база хойун, ешкүчү баш саны өзүп турар. Күрүңгө эрт садарының иквартал планын күсөткелгенин, сүтүтүн база улавак күсөдүр.

Сээд мурнувун күш-ажылы ээлчэ «Тыва даг-дугу» комбинат болгаш Ак-Довурантын хай-хыл коллективтеринде күжүлүшкүчүлүк чоруп турар. Иланга комбинат бо чылдын ийи айларда пландын ажыр 200 тонна сөртүг даг-дугун берген.

Боттарының аргазындан куду деңгээлде ажаллап турар коллективтерин пленумга шыгыш шүгүмчүлгелээ. Оларга «Шекпээр» совхоз, «Тыва даг-дугу» тулук аргазында үлөтүр бүдүрүлгө комбинат болгаш Кызыл-Мажалтын тулук заводу хамаарып.

Чыа беш чыл планының талазы-биле Директиваларының төлөвилелин пленум бир үн-биле чүдүдүргөн.

Улук-Хем районун партия активинин хуралына партия обкомунуң эртем болгаш өрөдүлгө чөдөрлеринин кылды-ын аргазында аш П. Т. Киселев илеткен кылган. Саяа берген элтер хуңуңа чыаа сорулаларына доктааганар. Чамдык ажал-агылдарының коллективтерин сээд мурнувун күш-ажылы ээлчээн эки эрттир турарын демделгелээ. Чижээ, «Х Улук хурал» колхоза күрүңгө эрт, сүт садар квартал планын хуусаа белинде күсөткен.

Четкелестерин болгаш хожулашкыныларын анаа чидан-биле шүгүмчүлөк, плереткен, «Улук-Хая», «Найрал» совхозтар мад кыштагылашкыны кошкан чорудуп турар. Мал ажалы-ның продукттарын күрүңгө садарын, маңгыны сүт пла-нын олар күсөткелгенин чедирген. Чамдык ажал-агылдарда районда шийитил-биле эртем чылдын ол үсөндө боодарга, чыл эгезинден бээр малдын өлүп ховура чоруп нөдүдээ.

СЭКП-ниң XXIV съездинин чыа беш чыл планының талазы-биле Директиваларының төлөвилелин актив хуралы бир үн-биле дөткөн.

Партияның Би-Хем райкомунуң пленумунга бо айт-тыргы холбаштыр СЭКП обкомунуң бюро кеңишүү аш П. А. Ситков илеткен кылган. Районнуң ажал-ишчилери сээд мурнувун күш-ажылы ээлчээн эки эрттир турарын сагал бергенлер демделгелээ. Чижээ, «Өк» совхоза күрүңгө эрт садарының квартал планын 429, сүтүтүн — 104 хуу күсөткен. «Саяа» совхоз эрт садарын 172 хуу күсөткен. Район шийитил-биле эрт садар планын хуусаа белинде күсөткен болган сүт планын чоокку хуңерде күсөдүр.

Партия организациаларының болгаш келде коллективтеринин кичээлгенин аш мал кыштагылашкыны болгаш чаксы тарылтага белектерин чедипкилерин чорудура ула-лаштырган. Ол сорулаларын шийитирин турарында чет-келестерин пленум илеретип, маңгыны техника септелгенин чаксы шынарлыг болуп турарын айткан.

СЭКП-ниң XXIV съездинин чыа беш чыл планының талазы-биле Директиваларының төлөвилелин пленум бир үн-биле чүдүдүргөн.

СЭКП райкомнарының пленумнары болгаш партия активинин хуралдары Тээкске, Самагалдайга, Тоора-Хемге, Мургу-Амсыга база өрткелээ. Чуртун ууге ажал-агыл хожуудеринин тоску беш чыл планының талазы-биле СЭКП-ниң XXIV съездинин Директиваларының төлөвилелин оларга бир үн-биле дөткөн, чүдүдүргөн.

СЭКП ТН-ның июль (1970 чыл) Пленуму черин мелдө-растарының ууге ажал-агыл уруг ужу-дузазын база катап демделгелээ. Бистин республикада сөөлү чылдарда мелдөрлөтүг ажалдарын темпий болгаш хемчээли дыка өскөл. Улук-дүжүктүрүн беддерин илеттени-биле чер Тывада чок болганы-мисе бо ажал калдыг-бир чергел-биле барык бүтү район нарын хаара туткан.

Эрткен беш чылда мелдө-растыга тускайлап үндүргөн капитал салымшынарының хемчээли мурнуку беш чылдыкына дооарыга, беш чылда 30 млн. рубльдин шийитилгел ажаллаан болза, сөөк беш чылда ол 9,8 млн. рубль болган.

Бистин таракшыларына мелдөрлөтүр чүңү кылдып бергенин 6,5 муң га планын тургаш, 8,2 муң га суггары-галык черин ажаллап кыр-ген, оон шийитиле чаштырар суггарылар 1,6 муң га. Үш муң гектар суггарыга систе-маларын чаштырар кылды деп планнаа болза, ону херек кырылга 5,5 муң гага күсөткен. Оларларын суггарыга болдурун, култура-техника ажалдар, талазы-биле план-ны ажалдык дыка ажыр күсөткелгенин. Суггарыгалык шөдөрлөтүн планнаанын 100 хуу күсөткелгенин.

Бүдүрүлгө күндөрүн ажал-агыл

СЭКП = XXIV СЪЕЗДИНИНГЕ УТКУШТУР

ДЕН-ДЕСКИ АЖЫЛА

Тываның баштайгы улук бүдүрүлгелеринин бирөөн — автосептелге заводу бо хуңерде гайн хире ажаллап турарының дугайын сонургап көөрүскө, оон план илдининин начальниги Александр Иланович Тонининин бастык корреспондентиске чугаалашкы болган.

— Бистин заводтуң коллектив партияның ам болур съездининге эки белектиң ужуражык дээш, хай-аат кырып, чыа чылдын эгезинден ден-дески ажаллап кырыпкан. Оон барымдазы январь-да, февраль-да айларда завод планын бүтү көрүтүрүп талазы-биле күсөткелгенин. Эрткен ийи ай дургү-

аунда ийи продукция сайгаруу планын 102 хуу күсөткен, а күш-ажылың бүдүрүлгү 104,2 хуу чедир өскөл. Ол-ла уде 1500 рубль орулганы алган.

Завод иези-бүтү автомашыналарын капитал септелгенин кылды соругалыг. Ол дээрге чүгүлө машиналарын хөдөлди-рикти-шиччелдигин көзөң сеп-тен содуруу эвес, харын чыа куузон, фургон, прицептерин-ла кылды үндүрүп турар. Ийи продукция бүдүрүп үндүрүп планын 108,5 хуу, херекелчелерге сатып сайгаруу талазы-биле планын 117,5 хуу күсөткелгенин.

Чедипкилер чыгар-ла келбээ, Бистер бүдүрүлгө

камналганы эки чорудуп, чыа-чаа аргаларын херекел, күш-ажылың бүдүрүлгүлүг чорудуп беддин турарымын түнелгенин болган. Бо ийи айда алган орулга-биле «ЗИЛ-164» деп маркалыг ийи автомашына бүтү септээш, үндүрүр аргалыг.

— Сээд мурнувун соци-алист чарымының мурнуку огурулаларында калдык пектер, бригадалар кырып турарыг?

— Ийи пектер, бригадаларымыс хай. Черле мычал, пектер, бригадаларымыс доктаама дөң-дески ажал-дарыңга оза салгы салгы турар бис. Прицеп-биле куузон кырып чөк январь биле февраль ай планнарын ажыр

болгандырып, ийи айың дургү-гуаунда ийи планын 123,5 хуу күсөдүп, күш-ажылың бүдүрүлгү 139,5 хуу чедир өскөл. Яков Гордеевтин удуртулга фургон септээр брига-дамы 7 фургон орулга 9-ту белеккел. Коммунист Илья Карпенков бригадамы 22 прицеп орулга 24-ту септээр.

Шүгүлгө пекти (назвалы-ни И. Дьяков) ийи ай дургү-гуаунда 93 тонна шүгүлгө кал берип, планын 110,7 хуу чедир өскөл.

Сээд мурнувун күш-ажылың ээлчээне туржуп, заводтуң кол чехтери квартал планын мартын 22-25 күндөрүн күсөткелгенин ийи пектер дээрлөгө бүдүрүлгө бис.

АНЫЯК МУРНАКЧЫЛАР СЛЁДУ

Бүдүрүлгелер аныяк мурнакчыларын болгаш коммунист күш-ажылың шы-нычтарының республикада сабул Политбюро чыгарышкы бажымында чокка чыа болуп эрткен. Оон байрадалыг хуралы эгезинин мурнуу чарымында, мал, чер ажалы-ның, үлөтүрүн, трай-спорт, харызаа, амдырал

ногу Г. Я. Угрюмов, Тыва АССР-ниң алдарыг тулукчу аш П. Т. Киселев, Тыва АССР-ниң алдарыг механизатор В. М. Хомучук, Социалист Күш-Ажылың Маалыгары М. Д. Чола, О. Ч. Лопсатал, Д. Бресов, Тыва АССР-ниң харызаа ажалың алдарыг ажалдакчы М. Г. Мамаев болгаш ескелер-деа бар.

гаагыл хуралдың киржикчи-лери уруг кичээлгел-биле дөткөн. Оон соода, «Эр-кен ажал-агыл чылымын түн-елдеринин болган, чыа беш чылда комсомол организациаларының сорулаларының дугайы» плектеди. ВЛКСМ обкомунуң ийи секретары аш А. Романов кылган.

Республиканың ууге ажал-агыл

хандырылгач черлеринин аны-як мурнакчыларын адырар ажал-биле үлөтүп алган, тус-тус секцияларын тургудуп, ре-волюцияны, дайынын, күш-ажылың хожуулары-биле со-лук, утулдураа ужуражы-галарын эрттиргелээ.

Ол алдар-сорулалыг кичи-лериң аргалыг Совет Эм-лелиниң Маалыгары Л. Н. Ефре-мов, күрүлө маалыгарың ла-уреады К. Х. Хойталак-оол, Тыва АССР-ниң алдарыг гео-

Слётун киржикчилеринин байырадалыг хуралы ВЛКСМ обкомунуң бирги секретары Д. К. Х. Ооржак алышкан. Ху-ралдың хуңуңагүлү преиди-укум СЭКП ТН-ның Полит-бюроу бир үн-биле сонгал соода, байыраг ху-ралың президиумунун дар-газы аш Ооржак Владимир Илчич Леонте сөс берген. «Сөгөт-ерге-чарыга дөң чүд-дөп баштыгын» мад-иштонга бижиткен чү-

агымын иези-бүтү адыра-рында 18 муң комсомолчу-лар ажаллап турар. Оларын-гыч кичээл бирөөн-де комсомолга күш-ажылың палычымы деп белгил аты чедип алган. Партия обкомунун IX пленумун ший-тирерин амдыралга болган-дырыңа идеология киржи-рин комсомолчулары болгаш аныякчыларын харысалгалыг болгаш хуңуңагүлү хуңуңагүлү болуп турар.

«Сүт-Хол» совхозун, Кызыл аэропорту, Кызылдың №1 аэропортун бүдүрүлгелерин, «Тыва даг-дугу» ком-бинаттын даг-дугу аргалар фабрикаларын комсомол органи-зациаларын ажал-өскөлүн коммунист кичээлгелеринге оларын бүдүрүлгө ажал-де хаара тутар херекке кескү чедипкилерин чедип алган.

«Кен-Тей» совхозун саа-нымы О. Илчич-Уруг, «Улук-Хая» совхозтуң комсомолчу хойчуу М. Дунар-оол, Мөң-гү-Тайга районун «Малчын» колхозунуң хойчуу А. Серен, «Совет-Тыва» совхозтуң меха-низатору Д. Виче-оол, Кызыл-дың №1 АТБ-аның чылаа-чылары В. Уланов, Л. Елиза-рова олар республиканың аны-як-өскөлүн чоргаларын болуп турар.

Күш-ажылың хожуу А. Гавриленко республика-ны күш-ажылың хожуу-ларын шийтир Кызыл ту-гун Күш-Ажылың Кызыл ту-гун ординат «Сүт-Хол» совхозтуң комсомол организациаларына шыгыш турар, республиканың бүтү ажал-өскөлүн күш-ажылың хожууларың Чы-гымын болган.

Слётун байырыг хуралы мурнакчы аныяк коллек-тивтеринин рапортарын ху-лөп алган. Мурнакчы коллек-тивтерге шийтир Кызыл ту-гарын, а тус-тус мурнакчы-ларга ажалдарын тыпын, ВЛКСМ Тыва область ор-ганизациаларын Хуңуңагүлү дөткелгенин кыр бижээ.

Бүдүрүлгелер аныяк мур-накчыларын болгаш ком-мунист күш-ажылың палы-чыларын республикада сабул республиканың бүтү ажал-өскөлүн Кызыл ту-гузуп хуңуңагүлү болуп турар.

Слётун ажалыңа СЭКП Тыва обкомунуң бирги секретары, СЭКП-ниң XXIV съездинин делегаты С. К. Тока илрешкен болган чүве чугаалашкы.

А. ДАРЖАА.
ЧУРУКТА: слёттуң кир-жикчилери делегате көрдө-өлгө.
О. ОХЕМЧИНТИН ФОТОЗ.

МАЛЧЫННАР ТАНЫЖЫП, ХУЛЭЭНИП ТУР

Барым-Хемчик районун «Дөң-Терезин» совхозунуң Ак салбырын малчылар до-остерияны өрөдүлгө эл-терери-биле салбыр тову. Бу-лун суурга чыгыш кеңе-лер.

Өрөдүлгө эгезинин мур-нула чыгыш малчылар болгаш суурин чурттагыла-ры 1971—1975 чылдарда ССР-ниң ууге ажал-агылы хө-жүдериң беш чыл пла-нын талазы-биле партия-ның XXIV съездинин Директиваларының төлөвилелин тап-кан. Ийи ажалың чүл-дөрүн чон конгуч согурап, кичээлгелерин дөткөн. Төлө-вилелде чонгуч амдырал деп-лени улам чугаайлыгы, че-дектерин сайырадырып кол угулашкыны сал-гыш малчылар өөрүп ху-лөп ап, боттарыга белектер ху-лөпкелерин аш турган.

Өшкү каларымыс аш О. Калдар-оол сагалыга Дирек-тиваларының төлөвилелин дөт-көп хулаа албашаа, бо чы-лың төртүп 100 ашкыг олаш-тыр 105 ажалы, өшкү бүтү-лүшүн 500 грамм чонг дүктү аларын, ботчун күжү-биле 12 тонна сиптеп, 10 тонна кургак алектен. 12 кубометр олар ийи белектерин ху-лөпкелерин каларымыс аш Лалар-оол социалист чары-гыч кыгылган Сарык-ка-ларчымы аш М. Тараачын сөс алган, төртүп 100 сартыкка олаштыр 95 ажалы, 12 то-на сиптеп, 12 кубометр олар ийи белектерин ботчун хулаагелен. Төртүп 100 бо бү-түлүшүн 88 кубометр аларын чыгыш аш М. Дагыл-оол чугаалашкы.

Салбырын малчыларын 100 баш төртүп малга олаш-тыр чаш тол аштар талазы-би-ле алган хулаагелен совхоз-тун ийи планын олашты-зында белек болган.

О. ПАШЫН.

КУШ-АЖЫЛЧЫ УЛУГ

Партияның XXIV съездинин алдар болдурун бүтү улук-тун социалист чарымына киржишпашаа, «Улук-Хая» сов-хозтуң №1 хову-трактор бригаданың механизаторлары (бригадир М. Хуурап-оол) чаксы тарылтага белектерин күсөткелгенин.

О. ТАВАА.

Е. Г. АКСЕЛЬРОДКА ТЫВА АССР-НИН КУЛЬТУРАЗЫНЫН АЛДАРЛЫГ АЖЫЛДАКЧЫЗЫ ДЕП ХУНДУЛУГ АТТЫ ТЫПСЫР ДУГАЙЫНДА ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУН ЧАРЛЫК

Республиканың культуразын хөгжүдүргө ач-хавыламы дээш Тыва күрүңгө филармонияны хеп наастала тала-зы-биле чуркутуу Елизавета Григорьевна АКСЕЛЬРОДКА Тыва АССР-ниң культуразының алдарыг ажалдакчымы деп хуңуңагүлү атты тыпсыр.

Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.

Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунуң Секретары К. ВУДУК-ООЛ.

Кызыл хоорай,
1971 чылдың март 3.

МЕТАЛЛУРГАТ СӨЗҮН ЭЭЛЭЭН

ЧЕРЕПОВЕЦ (СЭТА-ның чорр.). Череповец заводунуң металлургия СЭКП-ниң XXIV съездинин алдар кылдыр алган бүтү хулаагелерин март 3-те бүтүп күсөткен. Бо чылдын эгезинден бээр планга немей бүдүргөн ший 12 муң тонна, марган кадры 15 муң тонна, прокат 7 тонна ажык болган.

Техника депшилгени болгаш күш-ажылың эртем баулар организациаларын планнарын ботталдырган чедипкилерин богурунга ажалк дөгү болган. Ийи ажалың мартын кезип чамдык чарыгга, ажал-дыр бүдүрүлгө деналын үш

тонна улааттыр болган оон бүдүрүлгө кылдыр арга-ны берген.

Бүдүрүлгө черинде ажал-ны камналгач болуп кан болган прокат ажалы бүдү-рүп үндүрер шийгелдиги ал-дынган. Соолу үш дургү-аунда чүгө Волгага авто-мобиль заводунга бөөн 85 ажал чыа продукцияны бүдү-рүп бөөн эгезелен.

Наа элдинчилерин — Со-циалист Күш-Ажылың Маалыгары Л. Глухову, Е. Не-восткин, Н. Кохтун сагалы багыра Череповецтин метал-лургия партия съездинин алдар болдурун немей ху-лаагелерин аш турар.

Директивалар төлөвилелин чугаалашкышаан

МЕЛИОРАЦИЯ УЛАМ КАЛБАРАР

ниң ууге ажал-агылы хө-жүдериң беш чыл пла-нын талазы-биле СЭКП-ниң XXIV съездинин Директиваларының төлөвилелин: «Беш чыл дургү-аунда илан-ны суггарыла биле катой 3 миллион гектар суггарыла-ны мелдөрлөтүг байдалы-биле, өдө чарыгалы болгаш планнашкы-биле холбашкы ажалдарын күсөдүрүн Мелиорация министрствозун үндүрүп берген ажал-хөдө-риниң ажалы-биле боттидир-ар. Оон-биле мад колхоз-тарын удуртууларын күрү-нениң талазындан көргүз-өр үлөтү дуулашкы эң үр-түң-пектиг ажаллашкы турар-ынче кичээлгелер саала чо-гуру.

Беш чылдын иштинде улук хемчээлгелер белек продукту-лук шынааларын, оларларын тургузарын Директиваларының төлөвилелин айтты турар. Кол-хозтарын бо талазы-биле па-рылдап күрүлө болгаш аш турар. Бистин республикага 1975 чылга чедир ийи ажалдарын 15 муң гектар шөлгө чорударын төлө-лө.

системаларын өдө чаштыр, оларын суун нөдүдүрүп та-лазы-биле ажалдарын 7 муң гектар хемчээлге, капитал планнашкыны 9 муң гек-тар шөлгө чорудар. Колхоз-тарда суггарыгалыг черлер-ин мелдөрлөтүг байдалы-биле, өдө чарыгалы болгаш планнашкы-биле холбашкы ажалдарын күсөдүрүн Мелиорация министрствозун үндүрүп берген ажал-хөдө-риниң ажалы-биле боттидир-ар. Оон-биле мад колхоз-тарын удуртууларын күрү-нениң талазындан көргүз-өр үлөтү дуулашкы эң үр-түң-пектиг ажаллашкы турар-ынче кичээлгелер саала чо-гуру.

Беш чылдын иштинде улук хемчээлгелер белек продукту-лук шынааларын, оларларын тургузарын Директиваларының төлөвилелин айтты турар. Кол-хозтарын бо талазы-биле па-рылдап күрүлө болгаш аш турар. Бистин республикага 1975 чылга чедир ийи ажалдарын 15 муң гектар шөлгө чорударын төлө-лө.

лөөн. 150 муң гектар олар чер-лер өрүмчел казар кудуктар-ның дөңгөзүнүн күжү-биле суг хандырылгалыг болган ту-рар.

Республикада бо беш чылда мелдөрлөтүг ажалдарын олаа демделгелер чүдүп бо-лаа, эржи суггарыла систе-маларын өдө кылдыр, оларын суггарыгалың чаштырар азы өскөдө депшилгелер ар-галарын шийтир болуп. Бистин мелдөрлөтүг ажал-дарымыс беш чылда 20 миллион рубль-динде ажаллашкы хөгжү-дөргө чарыгалы турар. Бо болза, 1970 чылдын биле дең-гээрге, 1975 чылга чедир суг-гарыгалыг черлерге суг-бүдүрүлгө ийи катан, кукуру-ааны үш, богаларын беш картофель дөң катан көгү-дөргө чаштырар.

Республикада мелдөрлөтү-г ажалдарын шийтир сөөдү чылдарда план-биле өскөдүп турар. Чижээ, суг-гарыга богаларын бетоннар, дем-бетон конструктивын тургуду ажалдарын калбар-тыр. Торгалыгың суггарыла

системазын кышпак нарыя ту-лук ажалың бир дугайында күсөдүр алган. Анаа 2300 гектар шөлү суг-булаа ху-дугар болган ону бүдүрү-лгө чаштырар суггарымы бо-лур. Дургү-аунда суггарыла суггарыла системазына суг-шынашкыны кылдыр төлө-вилгел.

Чамдык өкүлчүлөргө-биле чергелестер чедир баша хөй. «Востоксингирвох» деп комплексти төлөвилел институтун бистин респу-бликада кылды ажал чедир төлөвилел ажалыңын шы-нарын өккөжүлгө, төлөвилелдиги савдары. Бот-уңуна чингел-дир чамдыкка сагыш са-бай болар.

Чертерде суггарыла чет-келестер ажаллап турары чег-нес. Ажал-агылдарга суг-гарыгалың өй-шайда чоруту-лганын турарында дүңгү ку-ду болуп турар. Эрткен чылы «Найрал», «Барык», «Ка-ра-Хаа» совхозтар шөлүгү эвес дүңгү алган. Бо ажал-агылдар хову ажалыңды улук нарыжалыг болган.

Суггарыгалыг черлерден беддин дүңгү албай турар бис. Оон поз чыдагыны суг-гарыгалың эки чурттайын ту-рарын болуп. Ийи черлерин ажаллап ажаллашкы, то-дарай дагалаларын бээр ажалың дөңгөзүн практика керсүзүп турар. «Улук-Хая», «Тээл» совхозтарга, Чөөн Хемчиктин «Ойтар» 30 чы-лы колхозуна чамдык нө-мөз суггарыг черлеринин га бүдүрүлгө 20—25 гектар дүңгүлү алгашаан.

Ажал-агылдарын удурту-чулар суггарыла богаларын септелгенин боттарыны күжү-биле, чон болза суг ажал-агыл организациалары-ның күжү-биле көрө баулар чорудар дөңгөзүн биле чогуру.

Ам чаксы хову ажалдары эгезинин чедир кал хонук артка. 36 муң гектарга та-лыга мурнувун, 26 муң гек-тарга чыгы суггарыгалыг республикада чорудар. Бо чы-лын суггарыгалыг черлерге га бүдүрүлгө 15 гектар та-лазын, 180 гектар кукуру-а-ның нөмөз массаны алар

арга бар. Мону чедип адыр дээш, Мелиорация болгаш суг ажал-агыл министрствозу көдө ажал-агыл органдары-биле мад элөп кал орган-аастыг хемчегерин боттанды-рары чугула. Суггарыла эге-лөргө чедир четтир сая-ныг суггарыкчыларын, чер суггарыла херекелер чүл-дөрүн белектер алдыр. Суг-гары шөдөрүн дажын аштаары, чедипкилерге төгөр дээш кылды ажалдагала хөй.

Бо чылын Тывага мелдө-ратыг ажалдарга

Оолдаашкынны чедишкынниг эрттирер

Бистин республиканың мах амында кол чери тээр мал амын ээлеп турар. Эрткен беш чылда оон баш саны 22,2 хуу немешкен, азы өзүлде 175 муу баш болган. Сески беш чылда түгө сохоттарга хой амын 15530 муу рубль арыг орунган берген. Биздин болгонда, шээр малды баш саны өстүрер, продукттуу бедидер дөш демиселди аңи бүрү чорудары чутула.

1970 муу бистин малчынарымыска күш-ажыгыч тилектерини чымы болган. Ол дугайын төртүр чүс хойга оонаштыр 250 хойжу 100-тен 135 чедир хураганчы алганы херечилер турар. Ыңчазак, республиканын илтиван-биле эркен чымын хой амын хожугулаан чогуур деңгелге чептөөн. Хорамча хой.

Ам 1971 чыл чаа беш чылдын баштайгы чымы болган-биле бүтү малчынарга оона харымсалалыг. Ыңчанган эртен чылдарың багыт практикалык каталтаас дөш болдувар хемчеглерин алыр херек. Амгы үедө республиканың барык ажил-агыш бүтү-үндө шээр малдын оолдаашкынны массалыг апарган. Хой чаш малды алары бо ху-нерде ол ажилды канчаар ор-ганизастанындан оона ха-маарыгы. Февральдин сөөлүгү он хонунуң медээни баутаар аларга, республиканың кол-хотарында болган сохотарында 163705 баш хой оол-даан, оон 164348 баш чаш мал менди камгалаан алынган. Бо кыштын байдалы чаш мал бү-түзү чилдир чокка алы-рыкта таарымчалыг, мал чөм-чөрт чөтүр. Ындыг болза-лаа массалыг оолдаашкынны баштайгы айымдан-ла чаш малдын хорамчыл бар апар-ган. Чижээ, Бай-Тайга, Ба-рымы-Хемчик, Бил-Хем район-ларда чаш малдын хорамчыл өскөрдөн хой. Кол-хоттарда, сохоттарда боос хойларны ажарыны кичээл-гой кошкан. Февраль 20-ге чедир байдал-биле аларга, республикада 1812 баш хой ара салган. Бүтү төрөн хой-га хамаарыштыр аларга, ол

14,0 хуу болур. Оон иштэ-де Чөөн-Хемчик районда — 460 баш, Монгун-Тайгада — 379, Барымы-Хемчикте — 217 баш хой ара салган. Төртүр четкен хойларын ыңчангыр четлес хайгааран турар чорук төртүр 100 башка оонаштыр чаш мал алырын хуузуу кудуладыр болган ажил-агылларга улуг котаралды чө-дөр алаар.

Малдын ара салыр чоруу колдууда багыт ажаалда, чөмөрлөсчө болган чам-дык бертиниптирлерден база болуп турар. Чижээ, эртен каймаалай үндүрүп азы нем-же улагаткан хойларын, хой хой каймаа акыгыч сымарлаш-кан, кызытар таварылгалар бар.

Ам үедө хой малдын масса-зы оолдаашкынның үзүн-дө колхоттарга, сохоттарга чаш малды камгалаан алары-биле тодаргай хемчеглерин алыр: Бирээде, чаш мал кайма-

ларын, мал төрдөр оран-са-ларын немей чыгылаар, тө-рөн хойларын болган хура-ганнарын дөдүрүп өкпө азы-рып, оортан өлүп хорар чоруктан чайлаар төлөздө, ка-жааларга, клеткаларга курга-чадгыт дөжээр. Аргалыг бол-за кургаг шалага ажаары чу-гула. Бир эвес чаш малдын чыгыг каймаа чок болза, хой каймааның ортузунда хура-ганнар ажаар тургузар үк-тер, кретналар тургузар.

Ийде, база бир эң чутула хемчег болза ийин-шөйүдү ааргыларын болган өлүм-чидимин болдурубас төлөздө, хойжу болган сакмашык бү-түзү чаш хураганын баштай-гы үедө шын чөмөгөрүн би-ри чутула. Хураган төртү-түсчө, чартык шак болган соонда неэнег өмүрлөр. Баш-тай эмигин догдандыг дүктө-рин кыргын каалтар, ыла дуунакан хонг, киралг сүтү саай тулар болган эмигин, оон дошкучуларын чыгыг сүт-биле чуур. Хойнуң аа сүдү

хураганнын органнын бы-жылгаар болгонда, баштайгы каш хонукта хураганны не-биле кады тургузары чутула. Ол үедө хойжулар болган сакмашыктыр боттарынын арыг-шеверин сагыры: хура-ганны неэнег өмүрлеринин мурунда холдарын саваннар чуур болган халаттыг ажил-агыллар чутула.

Баштайгы ийдег үе эр-кен соонда, хураган неэне эмеринге, ону тил, кады ту-рарыг чадгыг бээр. Ындыг аарымчал үе эрлп, хураган чөмө кире бергенде, ону эки чөмөгөр, сүттарар болган ажаар херек.

Хой төртүрү билек чаш ху-раганнын шараны аштарар, кургагыры, пөс-биле чодуп алтаары чутула. Неэи чыл-гаш туруп бээр, өдөккө, до-вуунак борактар чоруту болдурубас. Хойнуң сонгуу дүжгөк ову дораан өскөр алаалтар.

Чаа төрөн хойжу эки сүт-телин дөш эки шынарлыг ситен-биле, концентраттар-биле чөмөгөр, доктаамал сүт-гарары чутула.

Баштайгы 2-3 хонукта ху-раганнын болган неэнег со-лагы таламы быктын көсүк будук-биле демектээр. Ылаң-гыл чыгыс аай ак чүзүнүг хайкан, нарын дүктүг хой-ларын ыңчаар демектээр чутула болган оларын до-раан тымыштырып алыры бе-лен. Оон-биле кады хураган бүтүзү 2-3 хонуктан эрт-бирин дугаарлаар. Төртүрүн хураган бүтүзү ноданга, бригадалар болган шити ажил-агыла ол-ла дораан тускай акт баутаар кыр да-зылаар.

Баштайгы хунарде неэ-ри-биле кады турган хураган-нарын 5-7 хонуктан сонгаар сакмаш кылдыр тургузуу ага-лар. Баштай бир сакмаша 10, 20 хураган турар, а 20-хонук четкен соонда 70-80 баш чедер.

10 хонуктан сонгаар эки ситен, эеленка, концентрат чин-

хойларын колдууда оларга-дыр болган. Ол үедө 10-дан 30 хонук чедир намыг хура-ганнарын хуна 3-4 катан неэнегине эмирген турарын таарыштырып алыр. Ветери-нар-зоотехника таламы-биле ху-раганнарын өй-өйдө шитини көртү турарын организаастар.

Республиканың үедө ажил-агыштыр, 1971 чылда, СЭП-ини XXIV сьезинде алар кылдыр алган соци-алист дүлөөлөгөрү мах амын-да бүтү ажилдарын өкпө-жидерин, хой амын хой чаш малдын баш саны камгалаан аларыг чаа-чаа чедишкынниг болуп, беш чылдын бирги чымын оонадалары күтүсдеринг хөмөгө чогуур ажилыкын киирерин негеп турар.

П. УШАКОВ.

Тыва АССР-ини Көдө ажил-агыш министрствонуң улуг зоотехник.

ӨӨРЕДИЛГЕНИН ШЫНАРЫН БЕДИДЕР

Барымы-Хемчик райкуукомунуң улус өөредилге ажилдак-чылары район школаларында өөредилге-кижиңдигелгил ажилды өкпөдөр таламы-биле практиктиг ажилдары кы-лып чоруткан. Школаларга инспектор хыналдазын каш удаа чорудуп, башкылаашкыга болган өөредилге-кижи-ңдигелгил ажилдар таламы-биле боттуп дузаны башкылар-га көргүскен. Оон түнелинде районнуң школаларының өө-редилге хуузу, эртен чылдыгына болган көсүзү-биле экижип, 90 хуу четкен. Ол ышкаш школа директорларының, өөредилге эргекчилеринин информацияларын, өчкөтүрүн районо човүлгелге дыңаап, аңаа илереп келген чөтпестер-ин чайлаары-биле тодаргай хемчеглерин алгылаан. Чи-жээ, шак ийдег хемчеглер сөөлүдө Ал-Довурак хоорайның сес чыл ортумак школаларында, Барымы сес чыл школа-сында байдал экижип, районда дөре ажилдыг школалар-ның сайында кырген. Уш школалар (директорлары өптөр П. Сундукова, Б. Комбу-Сүрүн, В. Попова) билиг, билиг дөш чарышты бедик деңгелге организааста, партия, комсо-мол, пионер организацияларының бо ажилга улуг ролун чөдүп алаан.

Башкылаашкыга бедик мергенди чөдүп ала турар башкы калдарынын саны чыл келген турум өзүп турар. Чи-жээ, өөредилгенин чартык чыл түнелинде 28 башкы, 42 кластар чүс хуу өөредилгенин чөдүп алыр чоруткан. Баш-кылар Тамара Очур, Севил Ооржак, Аняа Козлова, Зоя Тасва болган өскөрдө баоттарыны башкылар турар эр-темнеринге чаа-чаа аргалары ажилга, когдандыг өзү-биле ажилдап туралар.

Ындыг болза-даа районнуң школаларында өөредилге-ки-жиңдигелгил ажилдын шынары ам-да чавыс деңгелдег бооп турар. Эртен чылгы 120 доошукчу 15 кичи дөдү өөредилге черинге кырген.

Шектөр, Эрт-Барымы, Кызыл-Мажалык ортумак школа-ларында байдал дүвөрчөгү. Бо школаларда чартык чылдын өөредилге хуузу шити районнуңдан бези оранчак чавыс болган. Оон кол чылдаганын чамдык башкыларын амыг не-гелдө дүштүр ажилдаан, ада-неер-биле харылааны кошкатканында дээрин инспектор хыналдазы тодараткан. Чамдык башкылар кичээлдерге кошкан белегилдиг көп, көргүзүг материалдарын бези ажилтаан турарын фак-тылар илерез.

Өөреникчилерин чылдаган чон черге кичээл үзөр, өө-редилгенин ара-каар чоруу кайма-даа школаларда бар. Чижээ, районнуң бүтү школаларында 20 өөреникчил калдыг-даа чылдаган чокка өөредилгенин ара каткан. Ону чайлаар таламы-биле хемчег багыт алдын, чамдык удуруччу өп-терия мындыг байдал дүвөрчөгү турар.

Школа өөредилге-кижиңдигелгил ажилды өкпөдөр таламы-биле оон материалдыг базаны баа улуг ролду. Ыңчаз-лаа Дон-Терезин, Хонделен, Аягытты школаларында сөө, сав-дай болган интернаттарда орун-дөжөк херекселдер чөдүс-пес. Районнуң болган ол школаларын удуруччулары ма-наа үндүрөс чогуур акша-хорөңгүн чөп ажилгап шыда-ваанын айтыр херек.

Районнуң чамдык көдө Советтери школаже багыт кичээл-гей салып, школа намыг урутарын даңазып эки тур-гуспайн турар. Ылаңгыл Аксы-Барымы көдө Совети (дир-газы И. Казан-оол) башкыларын негелдө, дилөөгө дыңаа-гыр эвес, ада-неерин школаже хаара тударыгга калдыг-даа дуза көргүсөөн. Ол ышкаш «Большевик» колхозта, «Бар-мы», «Шектөр» сохоттарыни Аягытты, Хонделен сал-бырларында башкылар бичин, тар бажынаарда чурттап турар. Мында башкылар чурттаары-биле туткан тускай ба-жынар чок.

Көдө савдыларын аш-чөм аймак, өөредилге херексе-дери-биле хамдырылганы көчүгү чөтпес. Оон уружунда башкылар аш-чөм савын алары-биле район төвүчө чорук турар таварылгалар хой. Ону дарыг «чалысы» дөш, рай-он даргазы ош Г. Елисеевти партия райкомунуң бирозунда савдыларган.

Эртен чымын оонар чүдүдү магадылалдыг курлавырлап албааында Шектөр, Аксы-Барымы, Аягытты школаларында көмүр-даш тунуу эгелеш. Шак мыдыг байдалдарын ке-лер чымын каталтаа-биле оонар чүдүдү бүтүн белектер-ин—школа ботүзүгү чок согулаан.

Партияның ам болур XXIV сьезинде чедишкыннирлг ужуражыг, өөреникчелерге байыг билгилерин бээр дөш районнуң башкылар, хой-шити организаасталары бүтү күштү үндүрер ужуруг.

Х. МОНГУШ,

СЭП Барымы-Хемчик райкомунуң ажилдакчы.

Чөвүлел хурал

Эртен күзүн дүжүг ажаал алдырыгга «Союзсельхозтех-ники» 68 муу хире чүкү автомобиль ажилдаан. Олар-нын 48 муу бурунгу чымын тургустунган «Трассельхоз-техника» организаациянын составыгга турган. Эзевот-ларга болган белектер чөдө-рлөгө чөдүрер берген тараа, сөөкка болган өске-даа көдө ажил-агыш кудулаары — 1969 чылдаагы бөдүн чартык катан амыг — 55 ми-лион тонна.

Көдөниң транспорт ажил-ын улам сайырайтканын алы-рыны согулаарыны ССР-ини УАИ-инде бүтү-тө-лөдүлгил сөмүр чөвүлел ху-ралыгга чыгаалашкан.

Колхоз, сохоттарга бараан болур ажилга шынар тала-мы-биле улуг өскөрүшкүн-нөр болган. Моон мурунда техниканы, чөмичиндиге-лерин болган өске-даа чы-териян ажил-агылдар боттары-ны транспорт-биле чөдүп ап турган. Ам ол ажилды Бү-гү-түлө каттыжымшыны-

Демиселдин болгаш делегей эп-сеткил каттыштырылганын түгү-биле

ЛОНДОН. (СЭТА). Англия ажилык чоннар делегей хө-рөңжениринин хуун хөрө-ңүн, эр кичилерини күш-ажыктын дең төлөвир, эр-темин чөдүп алыры бир дөмөй аргалары дөш лоу-дун-биле эртен чыскаалдар-биле демдегелз.

Бо үедө британ ортуду-карда ажилык хөрөңженир бүтү ажилык күжүнүн 30 ажил хуузу болуп турар. Ыңчаз-лаа тос мыллон хөрөңженирин чүгө он хуу-у эр кичилер-биле бир дө-мөй төлөвирин ап турар. Чи-жээ, үзүтүрдө хөрөңженир эр кичилеринин ийи ка-тап эвөш ажил төлөвирин ап турары чурум болган. Амыг лейборист чакыткыг хуу-он алган хойлуун баутаар ан-гл хөрөңженир күн-ажыл-дыг бир дөш төлөвирин чүгө

Парлау үндүрген медегел-лени Францу хөрөңженир-нин эвөлөс болуңуң хостал-газын болган хамаарышпае чорун камгалап, америк аг-рессияны ойтуу шаан турар Вьетнамды маалдыгыг уу-зу-биле эп-сеткил каттыш-тырылганын ийи чөмөгө-ринин калбарыт деп кыйыр-ган. Бүгү делегейини хөрө-ңжениринге бо эп-сеткил кат-тыштырылганын тодаргай илереп болган, Лавойда не-лерин болган бичи чаш-тарын институту тургуса-ны болган. Оон тулуунга француз хөрөңженир 50.000 ажил франкты чыган.

Францу хөрөңженирнин эвөлөс «Вьетнамды төлө-счөмөринин киирер тайбын савдыларын тургучу ойт-лап турар» дөш АКШ-тың чааан буруу шанкан.

Бо чымын Кубаның эге школаларында бөдүн чартык мыллон ажил урутар эгелеш. Оларын саны революция мурундаагында ийи чартык катан хой. Күрүнө оонар салтакчыларын кичилериндег улу кичээлгеин салып турар. Чырымдыкшыны херекселдеринге үндүрүп бээр акша-хорөңгү үргүчү кө-вүдө турар. Чуртка уузучу эрге-чагырга чыдарынын дүрүзүндө муң-муң чаа школаны, уулчелдерин, интернаттарын тууду тургускан, чүс-чүс башкымы белек-көз.

ЧУРУКТА: эге школаларын бирээни-де кичээл. Пренса Латина-СЭТА-нын фотоу.

УУЛГЕДИКЧИНИ ШИИТКЕН

БАРЫМЫ БЕРЛИН. март 9. СЭТА-нын корреспонденти-ни Е. Башмачниковун дам-чылды турары бола:

1970 чылдын ноябрынын 6-дан 7-же дүзүнде Тирг-тедө совет дайыкчыларын турсаалыгга таңымдалан турган совет солдат П. И. Шербакты ийи улаа боолаан, аар балыгалаан 22 харымг нео-

нацист Экехард Вайль кара-бажык 6 чылда олурар кыл-дыр шиттирген.

Ындыг шиткедег анган шериг эрге-чагыргазынын Барымы Берлинде хамааты суду үндүрген.

Сес хонук иштинде үргү-чүдөс суд истегиеленин түң-нелинде илерезин көдө, Ба-рымы Берлин чурттуг неона-

цист фашизмдин идеология-зыгга алысхан. Совет Эил-лениге уду, ГФР-ини бол-ган ССР-ини аразында Ке-рээге уду база ГФР-ини бол-ган Польшанын аразында мылаарда чарар деп турган ке-рээге уду болуңуң килең-чөшкынниң пилердери-биле со-вет турсаалдыг таңымдыг халдаашкын кылырын

цист фашизмдин идеология-зыгга алысхан. Совет Эил-лениге уду, ГФР-ини бол-ган ССР-ини аразында Ке-рээге уду база ГФР-ини бол-ган Польшанын аразында мылаарда чарар деп турган ке-рээге уду болуңуң килең-чөшкынниң пилердери-биле со-вет турсаалдыг таңымдыг халдаашкын кылырын

— Бо делегей — амыг со-циалисттик Тыванын, оон улу-зуну дугайында сонууорган-чиг, уран чурумалыг, тайыл-быр болур улуг ажил кылдыр билинер-дир. Республиканын үлөтүр амыдарынын сонуу-

ХЕРЭЭЖЕННЕР—тайбын дээш демиселчилер

ОТТАВА. СЭТА-нын корреспонденти В. Никитинин дамылган.

Дайынга уду хуудустар көрүчүлөр олурар галереядан каада парамашыны обшвалар палаатасын кеежүгү-нериниң баштарыгча урудуу турган. АКШ-тын Инди-Кыдатта агрессиямыг болган аңаа Канаданың киирилге-эниг удуурамышкынның үнөри дыңалып турган.

Бо чорук обшвалар палаатынын элчегит хурамын эгелде болган. 52 харым бууруу башыг хөрөңжө, Монреальдыг чуртакымын Клейр Колхейн көрүчүлөр галереясында сайдыга бөдүн өлчире-биле беткевин алган. «Муруу Вьетнамды тайбын чоңуга уду оонар турар бомбалары канада американыгга бөрин соксидер ужу-руг» деп, ол негез.

Уш чыл мурунда Клейр Колхейн Муруу Вьетнамга чө-рөзө болган тайбын чоңа уду америк солдаттарыны ара-тааныг кара туурамыда ажиллашкынны көргөн херечи болган. Канадага эң чымы келген, Клейр Колхейн Отта-вага, Монреальга, Торонтога, Ванкуверге болган Канаданын өске-даа хоорайларыгга дайыгга уду көдүрүшкүнүң өскөр-лөгө көп киирилчиги болу берген. 1968 чылдын күзү-дө канада наймысалаг удуурамышкынны он «хонук ажин ол организааста. Тайбынны өске-даа талаалкачыл-ары-биле кады ол химитиг болган бактерололугтү чөсөк-ти ажилдап кылырыгга удуураган. Эртен чылдын мы-жында болуңуң өптөри-биле кады Клейр Колхейн Отта-ва-нын төп кудумчулары бирээниге чыгы майгынарга үш неделяда чурттаан.

ДАЙЫНГА УДУР

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). АКШ-тың болган оон сайгон чал-чаларынын Лаосче халда-ныгга килеңчөс чүс-чүс хө-рөңженир Инди-Кыдатта аг-рессияны калбарыгга удуурамышкынны мити-ганын болган чыскаалдыг кы-ришкен.

«Муруу-Чөөн Азияда дай-ымы соксидыр», «Бистин оолдарымын чандырдыр» — мыдыг плакаттары туткан чыскаалдыг киирилчиги Нью-Йорктуң төвүгө болган мити-геге киирешкен. «Хө-рөңженир, тайбын дөш де-миселчилер деп, суралыг ор-ганизааста мити-г, чыскаалды организааста.

«Бо чуртун чоңуңуң бе-жен беш хуузу болуп турар хөрөңженир, бистер дайын «чөк» болуп деп чуталаан, бо чылдын ортан үзүндө ону соксидырын чазактан негеп тур бис деп, АКШ конгрес-сияны төлөкчелер пала-атын кеежүгү Бейла Аб-зуг медегелз.

«Никсон дайымы соксидыр деп аазашкын берген ачи-амда президентте соңуг-кан. Азаашкынны орнуна бис Лаосче шургуу киирип, Намбоджаке халдаан-дыр бис деп, чүс чуталаанар килеңчөшкын-биле демде-лел турган.

Мити-г соонда нап-нап кварталдарга шөйлүп чоруктап хөрөңженир кодоны-зы Инди-Кыдатта бүтү аме-рик шериглерин үндүрерин тодаргай хуузаанын доктаа-дыр ужурут хойду төлө-лени деткирин оортан бе-гээр-биле сенат кеежүгү Дж. Ваклинин резиденция-зыгга чөдө берген.

Кымыш үндүрерин орада-жып турган. Ылаңгыл бол-чүкү Хейне болуңуң чугаа-зыгга неофашистерни агар-тырын орадашкан.

Болчүкү Хейстин моон мурунда чүс кымыш чөрө-зин ГДР-ини «Нойс-Дойч-ланд» созууу сыйлаан, оон 1932 чылда СС орталыг кире-ниниң дугайында фото-доку-ментини парлан. Каян ол материалды Хейске көргү-зөргө, ол агартымын шыда-ваан.

Барымы Берлинин демок-раттыг хой-инитин судуун шитиленин чүдүдүгүчү-күн-биле уткан.

Н. Н. ВОЛКОВ. ССР-ини чуртукчулар эвөлөниг ча-нында өнүгү чуртуга комис-

МООЛДУН БЫЯШ УЛЕТПҮРҮ

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Эр-кен беш чылда Моолга уузе ажил-агышын чаа бот-тус-кайлап алдыр — мыш ажил-дай кылдыр үлөтүрүп шыныг хажыг келген. МОИНАМЗ агентилдиги дыңалканы-биле аларга, беш чылдын чүгө сөөлү чылдыг бези ийи ажилды кылдыр бугдүрүл-гелерин, ийи ажил-агышын продукциямын ийи хөм-чээл 20,9 хуу эгелеш. Ону чаа күчүлери ажилдаг кии-рерини, күш-ажылдыг бүдү-рүчүлүгү бедидерини бол-ган тууду мын чөп ажил-лаарынын күсөи-биле чөдүп алган.

Бо адырын хожгудеринге улуг ролду Совет Эвөлөт-и ойнаан. Бо чымын Совет Эил-ленин деткичелер-биле Со-веттинги комплекстиг-меха-низастан мыш ажил-агыш-ның тууду эгелеш, Сүх-Батор болган Тосонсеге ийи ажилдап кылдыр бугдүрүл-гелерин алдыр болган чар-тыр. Польшанын дуузы-биле Улан-Баторда тууду турар мыш ажилдап кылдыр улуг комбинат ажил-лага киирер.

КАЖАР АРГА

ВАШИНГТОН. (СЭТА). АКШ-тын күрүгө секретары У. Роджерс севаттын да-тымк херектер таламы-биле комиссиямын хураганын чү-вө чуталаан. Химитиг бол-ган бактерололугтү чөсөк-ти ажиллаары хорун турар 1925 чылдын Женева протоколун севаткан башкыларынын эрге-лөк чутулааны ол айткан. Ыңчаз-лаа Каттышкан Штаттар дайыгга гербицид-терин болган карак чашы тө-гүдүрер гатарын ажиллаар эргени бодуна хөзөөр арттыр-ган байдалда Женева про-токолун ботлаар ужурут деп, Роджерс медегелз. Же-нева протоколун киирил-чилер күрүлөлерин хой бу-рууу калдыг-даа химитиг бугдүрелдерин дайын чоруду-лгаларыга ажиллаарында ойталап турар дээрин күрү-не секретары министр ужурга таварышкан. Ыңчангымын, күрүгө секретарынын сөзү-би-ле аларга, АКШ «гербицид-терин болган карак чашы төгүдүрер гатарын дайыгга ажиллаарын протокол хору-вайн турар деп саван турар».

Чуртун хой-инитин аме-рик чазактын мыды ажилыг туружуга шыныг удуура-нын турар. Америк эртемде-нерин федерациямын ме-дегелзинде чуталаан болза: «Женева протоколуга хама-арыштыр АКШ-тын айтыр-тур чылдаа моральга чөртү-көк хооуу бода-дыр».

Совет чуртуга уран чүтүлү иделгейт, уре-түнелгил пропагандалаан, Совет Тыва-нын социалисттик чартыг-ларын, амылар-чуртала-ан көргүскен чогаалдарын тургусканы дөш ССР-ини чуртукчулар эвөлөниг ажа-лыктарын чогаалкыч бо-луңуң коллектив Тыва АССР-ини Дөди Советини Президиумун Хундулел би-жи-биле шаныктан.

Чөдүрүлгө чуртуга уран чүтүлү иделгейт, уре-түнелгил пропагандалаан, Совет Тыва-нын социалисттик чартыг-ларын, амылар-чуртала-ан көргүскен чогаалдарын тургусканы дөш ССР-ини чуртукчулар эвөлөниг ажа-лыктарын чогаалкыч бо-луңуң коллектив Тыва АССР-ини Дөди Советини Президиумун Хундулел би-жи-биле шаныктан.

